

Što je demencija?

O DEMENCIJI

Ovaj Pomoćni tisak opisuje demenciju, tko može oboliti od nje i opisuje neke od najučestalijih oblika demencije. Opisuje neke od ranih simptoma demencije i naglašava važnost rane liječničke dijagnoze.

Demencija je izraz koji se koristi u opisivanju velike grupe oboljenja koje uzrokuju progresivno smanjenje funkcioniranja kod ljudi. Ovo je širok pojam korišten u opisivanju gubitka pamćenja, intelektualne moći, racionalnosti, društvenih sposobnosti i emocionalnih reakcija koje se smatraju normalnim.

Tko oboljeva od demencije?

Većina ljudi oboljelih od demencije su starije osobe, ali važno je upamtiti da većina starijih osoba ne dobija demenciju. Demencija nije normalan dio starenja. Demencija se može desiti bilo kome, ali se češće pojavljuje kod osoba starijih od 65 godina. Osobe u četrdesetim i pedesetim godinama starosti također mogu oboljeti od demencije.

Što uzrokuje demenciju?

Postoji više različitih vrsta demencije i svaka vrsta ima svoje uzroke. Neke od najučestalijih oblika demencije su:

Alzheimerova bolest

Alzheimerova bolest je najčešći oblik demencije i pojavljuje se u 50 do 70 posto svih oboljenja demencije. Ovo je progresivno, pogoršavajuće oboljenje koje napada mozak. Smanjenjem ili nestankom moždanih stanica, abnormalna tvar se stvara u obliku zadržavanja u centru moždanih stanica i u obliku plaka izvan stanica. Ove tvari stvaraju smetnje porukama unutar mozga, oštećujući veze između moždanih stanica. Moždane stanice na kraju umiru, što znači da informacije ne mogu biti vraćene ili primljene. Kako Alzheimerova bolest napada druge dijelove mozga, određene funkcije ili sposobnosti oboljele osobe se gube.

Vaskularna demencija

Vaskularna demencija je širok pojam za demenciju koja je povezana sa problemom protoka krvi do mozga i druga je po učestalosti od svih oblika demencije. Postoji više različitih vrsta vaskularne demencije. Dvije najčešće vrste su Multi–infarktna demencija i Binswangerova bolest. Multi–infarktna demencija je uzrokovana većim brojem malih

moždanih udara zvanih Prolazni ishemični napadi (Transient Ischaemic Attacks – TIA) i vjerovatno je najčešći oblik vaskularne demencije. Binswangerova bolest (također poznata kao Subkortikalna vaskularna demencija) je povezana sa promjenama u mozgu nastalim od posljedica moždanog udara. Uzrokovana je visokim krvnim tlakom, zadebljanjem arterija i nedovoljnim krvotokom.

Vaskularna demencija može biti slična Alzheimerovoj bolesti, a mješavina ovih oboljenja se može pojaviti kod nekih osoba.

Parkinsonova bolest

Parkinsonova bolest je progresivno oboljenje centralnog nervnog sustava koji uzrokuje drhtanje, grčenje udova i zglobova, smanjenje govorne sposobnosti i poteškoće sa pokretima tijela. U kasnijem razvoju bolesti, neke osobe mogu oboljeti od demencije. Lijekovi mogu umanjiti tjelesne simptome, ali njihova uporaba može izazvati popratne reakcije kao što su halucinacije, pojave iluzija, privremeno pogoršanje zbunjenosti i nenormalni pokreti.

Demencija sa Lewy tijelima

Demencija sa Lewy tijelima je uzrokovana promjenama i umiranjem nervnih stanica u mozgu. Ime ovog oboljenja dolazi od postojanja nenormalnih loptastih tvari, nazvanih Lewy tijela, koje nastaju unutar nervnih stanica. Smatra se da ove tvari doprinose odumiranju moždanih stanica. Osobe koje imaju demenciju sa Lewy tijelima ponekad vide nepostojeće stvari (vizualne halucinacije), osjete ukočenost ili drhtanje (tzv. parkinsonizam), a njihovo stanje se može mijenjati vrlo brzo, često iz sata u sat ili iz dana u dan. Ovi simptomi čine ovu vrstu demencije drugačijom od Alzheimerove bolesti. Demencija sa Lewy tijelima se nekad pojavljuje usporedo sa Alzheimerovom bolešću i/ili vaskularnom demencijom. Može biti teško razlikovati demenciju sa Lewy tijelima od Parkinsonove bolesti, a neke osobe koje boluju od Parkinsonove bolesti obole od demencije koja je slična demenciji sa Lewy tijelima.

Frontotemporalna degeneracija korteksa (Fronto Temporal Lobar Degeneration – FTLTD)

Ovo je naziv za grupu demencija kod kojih se pojavljuje frontalna i/ili temporalna degeneracija korteksa mozga. U ova oboljenja se ubrajaju frontotemporalna demencija (Fronto Temporal Dementia), primarna progresivna afazija (Progressive non-Fluent Aphasia), semantička demencija (Semantic Dementia) i Pickova bolest (Pick's disease). Oko 50 posto oboljelih od FTLTD-a imaju obiteljsku nasljednost bolesti. Osobe koje naslijede ovo oboljenje često imaju mutaciju gena, nositelja tau bjelančevine na 17.kromozomu, koja uzrokuje proizvodnju abnormalne tau bjelančevine. Nisu poznati drugi rizični čimbenici.

Huntingtonova bolest

Huntingtonova bolest je naslijeđeno, degenerativno moždano oboljenje koje djeluje na um i tijelo. Najčešće se pojavljuje u dobi između 30 i 50 godina i uzrokuje smanjenje intelektualnih sposobnosti i neregularno, nesvjesno pokretanje udova i mišića lica. Ostali simptomi uključuju promjene u osobnosti, lošije pamćenje, ometan govor, smanjenje moći prosuđivanja i psihološki problemi. Ne postoji lijek koji može zaustaviti razvoj bolesti, ali lijekovi mogu kontrolirati pokretne smetnje i psihološke simptome. Demencija se pojavljuje u većini slučajeva.

Demencija uzrokovana alkoholom (Korsakoffov sindrom)

Pretjerano konzumiranje alkohola, osobito ako je praćeno nedostatkom tiamina (vitamina B1) u ishrani može dovesti do nepovratnog oštećenja mozga. Ako konzumiranje alkohola prestane, može doći do određenog poboljšanja.

Ova demencija može biti spriječena. Prijedlozi Odbora za nacionalno zdravstveno i liječničko istraživanje u Australiji (The National Health & Medical Research Council of Australia) u svezi sa sigurnim konzumiranjem alkohola su da muškarci ne bi trebali piti više od 4 standardna pića dnevno, a žene ne više od 2 standardna pića dnevno. Pojava demencije uzrokovane alkoholom i Korsakoffovim sindromom nije primjećena kod osoba koje redovito piju po ovim mjerilima ili manje.

Najranjiviji dijelovi mozga su oni koji se koriste za pamćenje, planiranje, organiziranje i prosuđivanje, društvene sposobnosti i ravnotežu. Konzumiranje tiamina pomaže u spriječavanju i poboljšanju ovog stanja.

Creutzfeldt–Jacobova bolest

Creutzfeldt–Jacobova bolest je iznimno rijetko, smrtonosno oboljenje mozga uzrokovano dijelom bjelančevine zvanim prion. Pojavljuje se kod jedne od milijun osoba godišnje. Rani simptomi uključuju pogoršano pamćenje, promjene u ponašanju i manjak koordinacije. Tijekom najčešće brzog napretka bolesti, pogoršanje mentalnog zdravlja oboljele osobe postaje

očito i ona počinje praviti nekontrolirane pokrete, a može doživjeti i gubljenje vida, slabost u rukama i nogama i, na kraju, pasti u komu.

Je li ovo demencija?

Postoje brojna oboljenja koja uzrokuju simptome slične demenciji. Liječenjem ovih oboljenja simptomi će nestati. U ova oboljenja se ubrajaju hormonalni i vitaminski nedostaci, depresija, miješanje lijekova ili prekomjerna uporaba lijekova, infekcije i tumori mozga.

Neophodno je dobiti liječničku dijagnozu u ranom stadiju pojave simptoma da bi omogućili odgovarajuću dijagnozu i tretman za osobu sa izlječivim oboljenjem. Ako su simptomi uzrokovani demencijom, rana dijagnoza će obezbjediti pristup pomoćnim uslugama, informacijama i lijekovima ako su potrebni.

Može li demencija biti naslijeđena?

Ovo ovisi o uzroku demencije, dakle vrlo je važno dobiti sigurnu liječničku dijagnozu. Ako ste zabrinuti o riziku nasljeđivanja demencije, potražite savjet od vašeg liječnika ili kontaktirajte Alzheimer's Australia ako želite razgovarati sa savjetnikom. Većina demencija ne mogu biti naslijeđene.

Koji su rani simptomi demencije?

Rani simptomi demencije su vrlo blagi i nejasni i ne moraju biti odmah očiti. Neki od čestih simptoma su:

- Progresivno i učestalo gubljenje pamćenja
- Zbunjenost
- Promjena osobnosti
- Ravnodušnost i udaljavanje od društva
- Nestanak sposobnosti obavljanja svakodnevnih radnji

Što može biti urađeno za pomoć?

Ne postoji način spriječavanja ili liječenja za većinu oblika demencije. Ali, neki lijekovi uspijevaju umanjiti neke simptome.

Podrška je vrlo važna za osobe oboljele od demencije i pomoć obitelji, prijatelja i skrbnika može pozitivno utjecati na kontrolu ovog oboljenja.

Za više informacija

Alzheimer's Australia nudi podršku, informacije, naobrazbu i savjetovanje. Kontaktirajte Nacionalnu telefonsku službu za demenciju (National Dementia Helpline) na **1800 100 500**.

Za više informacija i druge Pomoćne tiskove, posjetite našu internet stranicu na adresi **www.alzheimers.org.au**